

Політика університетів із запобігання студентському плагіату

ОНЛАЙН-ВЕБІНАР 22 КВІТНЯ 2020 Р.

ЄВГЕН НІКОЛАЄВ

На цьому вебінарі Ви дізнаєтесь про:

- Результати деяких **досліджень** академічного плагіату студентів в європейських країнах.
- Малоочевидні **причини** (на рівнях політики університетів, діяльності викладачів, мотивації студентів) плагіату і неналежного виконання студентами завдань із академічного письма.
- Заходи, що їх **можуть** і **мають** вживати адміністрації українських університетів для просування цінностей академічної доброчесності.
- **Ресурси і компетентності**, необхідні викладачеві для успішної боротьби із плагіатом у роботах студентів.

Результати окремих міжнародних досліджень 2010-2015 рр.

- Попередження студентів про те, що їхні роботи перевірятимуться на плагіат, не знижує частку плагіату в студентських роботах.
- Студенти часто вважають, що перефразований своїми словами текст не потребує посилання на джерело.
- Викладачі в окремих країнах не бажають офіційно порушувати питання плагіату в студентських роботах, оскільки вони побоюються публічного засудження, судових позовів, звільнення.

- Адміністрації окремих освітніх закладів наполягають, що у них плагіату не існує, тому потреба у відповідній політиці відсутня.
- Жодна країна або установа не має ідеального способу протидії академічним зловживанням.
- В Європі відсутній консенсус щодо того, що є плагіатом, що є і що не є прийнятною академічною поведінкою студентів на різних етапах навчання.
- Кількість випадків плагіату захмарно висока, тоді як частка студентів, до яких вживаються реальні санкції, мізерно мала.

Youmans, R. J. (2011). Does the adoption of plagiarism-detection software in higher education reduce plagiarism? *Studies in Higher Education*, 36 (7), 749–761.

Janssens K., Tummers J. A pilot study on students' and lecturers' perspective on plagiarism in higher professional education in Flanders. In: *Plagiarism across Europe and Beyond 2015. Conference Proceedings*. June 10-12, 2015. Brno, Czech Republic.

Glendinning I. European Perspectives of Academic Integrity. In: T. Bretag (ed.), *Handbook of Academic Integrity*, 2016. DOI 10.1007/978-981-287-098-8_3

Окремі результати проєкту IPPHEAE (2010-2013)

- Існують різні думки про те, на якому рівні освіти (бакалаврат, магістратура, аспірантура) необхідно починати навчати належному академічному письму
- Чимало університетських викладачів вважають за необхідне навчати навичкам правильної роботи із джерелами у старших класах середньої школи.
- Чимало респондентів надмірно покладається на антиплагіатні комп'ютерні системи, вважає їх панацеєю.
- Відомий випадок, коли німецькі студенти протестували проти вимоги завантажувати їхні роботи в репозиторії, оскільки це порушує їхні авторські права.
  - В Україні ця проблема поза порядком денним.
- Суттєво різні методики викладання й оцінювання формують неоднакові очікування щодо необхідних зусиль студента і бажаного рівня критичного мислення в його навчанні.
- Студенти скаржаться, що їхні оригінальні ідеї й критичне мислення можуть не оцінюватися належним чином
- **Причиною студентського плагіату частіше є нестача навичок академічного письма і знань дослідницьких методів, аніж свідоме прагнення обманути.**
- **В освітніх системах, де основним очікуванням від студентів є запам'ятовування і відтворення фактів, шлях до стандартів, що сприяють критичному мисленню студентів, буде важким.**

IPPHEAE — Impact of Policies for Plagiarism in Higher Education Across Europe.

Окремі результати проєкту SEEPPIAI (2017)

- Національні органи із забезпечення якості вищої освіти часто байдужі до питань академічної доброчесності й плагіату.
- Республіка Північна Македонія: обов'язкова перевірка на плагіат дисертацій і кваліфікаційних робіт магістрів (але не бакалаврів).
- Культура академічного обману пов'язана із культурою корупції.
- Політика може бути прописана, але не імплементована.
- Відсутній обмін кращими практиками між різними університетами.
- Послуги з підготовки робіт на замовлення надаються за прийнятну ціну.

- Списування на іспитах — норма.
- Студенти з року в рік одержують однакові завдання.
- Студентів практично ніколи не відраховують за плагіат.
- 30-60% студентів (% залежить від країни) ознайомилися з основами академічної доброчесності у старших класах школи.
- ≥80% студентів бажають дізнатися більше про те, як слід не допускати плагіату.
- Викладачі кажуть, що навчають студентів критичному мисленню, а студенти — що мають відповідати за конспектом лекцій.
- Викладачі вважають, що потрібен більший контроль і жорсткіші санкції (це твердження спірне).
- Тема не включена до програм підвищення кваліфікації викладачів.
- Студентів важливо якомога раніше інформувати про академічну доброчесність і навчати правил академічного письма.

Дослідження охопило країни:
Албанія
Боснія і Герцеговина
Республіка Північна Македонія
Республіка Хорватія
Сербія
Чорногорія

Чому належне академічне письмо є складним викликом?

Рівень університету:

- Адміністрація має безліч нагальніших викликів.
- Неналежне академічне письмо — стійка норма і традиція.
- В окремих галузях маємо масову імітацію науки, тому в них належне письмо (неможливе) ускладнене через відсутність якісної джерельної бази.
- Імплементация кодексів етики — довго і складно.
- Студент — клієнт.
- Багато слабких студентів.

Рівень викладача:

- Недостатня підготовка викладачів з навичок академічного письма і методик навчання цим навичкам інших.
- Потреба задовольнити формальні вимоги до публікаційної активності за відсутності ресурсів на проведення реальних досліджень.
- Свідоме небажання займатися цією темою.
- Недостатня підтримка колег.
- Нестача методичної підтримки.

Рівень студента:

- Життя в інформаційному світі: копіювати дуже легко.
- Перевантаженість завданнями.
- Списування (у т.ч. плагіат) — культурна норма.
- Окремі вимоги до робіт суперечать якісному письму.
- Відсутність **цілеспрямованого** навчання основам академічного письма.
- (Неналежні санкції).
- Широка доступність готових робіт.

Деталізація мотивів і чинників неналежного академічного письма студентів...

Зовнішнє середовище:

- плагіювати легко: широка доступність готових робіт, інтернет-матеріалів, дешеві та швидкі роботи на замовлення
- низька якість переважної більшості українських студентських робіт, значної частини наукових статей, вільно доступних в інтернеті:
- ці тексти правлять за зразок власної роботи
- виникає протест проти того, що до певної роботи раптом висуваються помітно вищі вимоги

Культурні чинники:

- виконання завдань «в останню мить»
- «я бачив вимоги, але думав, що вони не обов'язкові» або «...але забув про них»
- стійка традиція списування, нехтування інтелектуальною власністю, аж до її невизнання як явища:
- інтерпретація меж плагіату диктується у тому числі культурними нормами і традиціями
- Україна не має сильної традиції поваги до приватної власності
- плагіат не вважається негативним явищем
- копіювання — природний метод навчання
- сподівання на «шару»

Особисті обставини:

- економія зусиль
- нестача часу на ретельне виконання роботи
- конкуренція з боку інших занять
- термінові особисті чи сімейні обставини
- «гонитва за оцінками»: ціна низької оцінки може бути висока, отже, краще піти на ризик, ніж самому виконати завдання неякісно
- лінь; стрес; стан здоров'я
- небажання вчитися, навчання не «своєму» фахові

...деталізація мотивів і чинників неналежного академічного письма студентів

Наявні навички студента:

- переконання, що недоброчесні способи підготовки роботи є правильним методом її виконання
- невміння працювати із джерелами інформації, літературою на належному, початково академічному рівні
- слабкі навички планування й тайм-менеджменту
- студенти можуть не знати, що таке плагіат та як його уникати
- переконання про нестачу власних навичок: що самотійно написаний текст буде суттєво гіршим за якістю порівняно із запозиченим
- відсутній досвід академічного письма

Навчальне середовище:

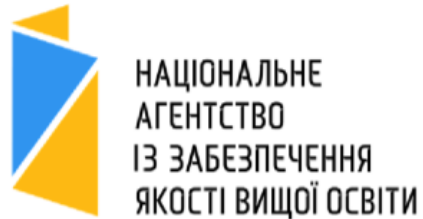
- незріла політика університету щодо вимог до оригінальності студентських письмових робіт та неприйнятності плагіату:
- політика затверджена, але не виконується
- плагіат не допускається тільки у кваліфікаційних роботах, себто дозволений у поточних завданнях(?)
- низька, на думку студентів, якість викладання
- завантаженість навчання непотрібними предметами
- приклад інших: «всі так роблять»
- (неналежні санкції або їх повна відсутність)
- заочна форма навчання

Параметри письмового завдання:

- стандартний тип завдання прямо передбачає плагіат (наприклад, «написати реферат на тему...», без жодних додаткових вимог)
- неналежним чином виписані та пояснені вимоги до виконання письмової роботи
- невідповідність вимог до обсягу, виду, вигляду роботи способів сприйняття інформації сучасними молодими людьми: «кліпове мислення»
- нецікаве завдання, відчуття непотрібності його виконання для подальшого життя
- відчуття, що викладачу байдуже до плагіату

Прогалини політик університетів — невизнання наявності проблем, критерій % збігів тексту

Проблеми:

Робота щодо формування та розвитку системи академічної доброчесності не носить системного характеру.

Однобічне та “вузьке” розуміння академічної доброчесності. Процедури дотримання академічної доброчесності досить часто зводяться лише до технічної перевірки робіт на виявлення текстових збігів / плагіату.

Встановлення максимально допустимих норм/показників текстових збігів.

95% усіх відомостей про самооцінювання містять фразу “Випадків порушення доброчесності немає / не виявлено” або аналогічну їй.

Рекомендації:

Більше уваги реальній системній роботі щодо реалізації принципів академічної доброчесності.

Використовувати у своїй роботі Рекомендації для ЗВО щодо впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності - <https://naqa.gov.ua/академічна-доброчесність>

Фактори забезпечення високих оцінок: думка студентів та викладачів, %

22

Фактори забезпечення високих оцінок: думка студентів та викладачів, %

22

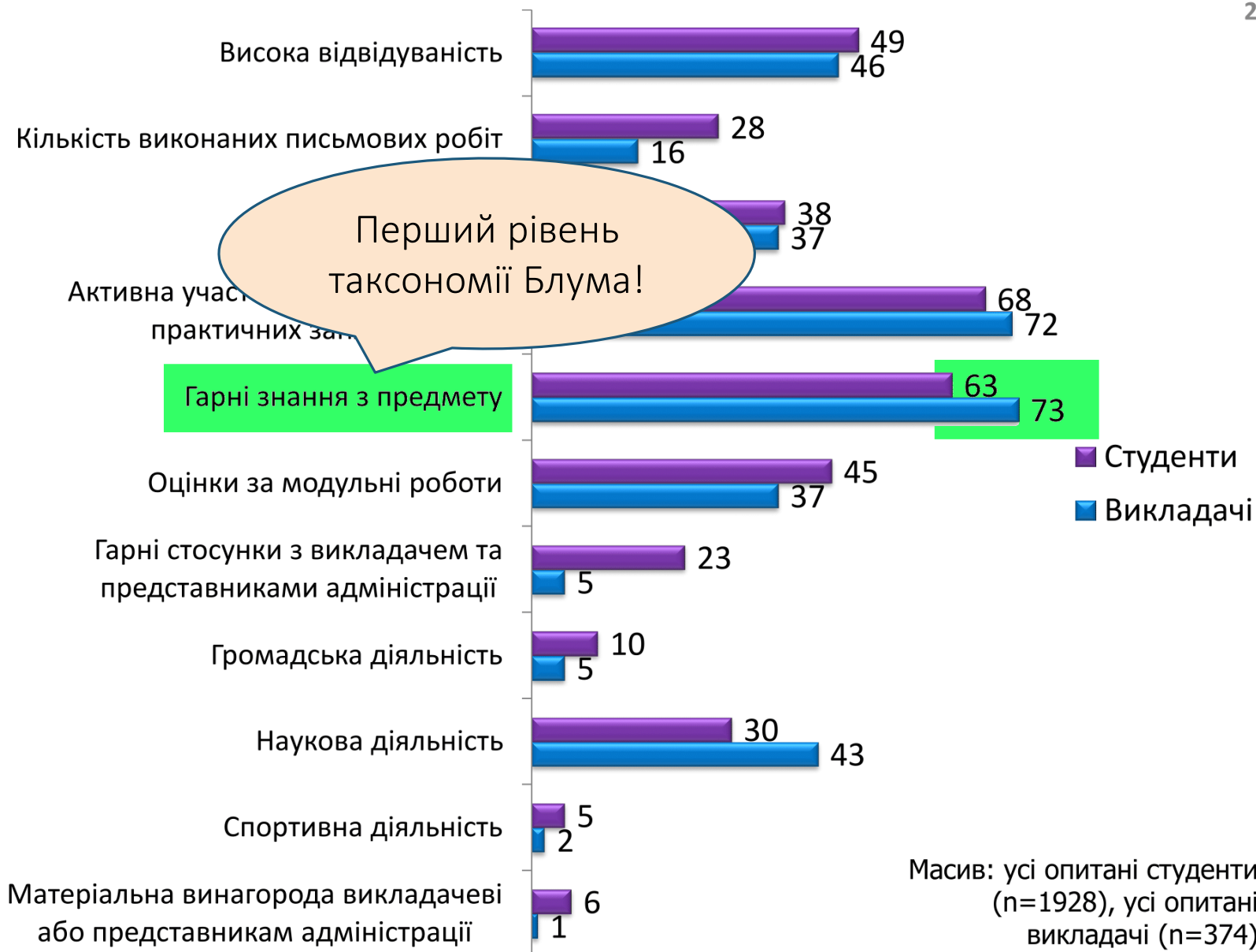
Фактори забезпечення високих оцінок: думка студентів та викладачів, %

22

Фактори забезпечення високих оцінок: думка студентів та викладачів, %

22

Що з цього випливає?

Плагіат — складна, тривала, комплексна проблема.

Неналежне, багате на плагіат студентське академічне письмо має багато причин.

Ця проблема не має швидких чи єдиних рішень.

Має бути комплекс рішень, який систематично впроваджується впродовж тривалого часу.

Успіх не гарантований. Можна не адресувати якусь певну причину або адресувати її в неефективний спосіб.

«Ми віримо, що кращим початком розв'язання виклику студентського плагіату є посилення кваліфікації й обізнаності викладачів».
— Mariann Løkse, Mariann Solberg

Ключові пропоновані напрями політики університетів

- Проводити тривалу, цілеспрямовану роботу із **підвищення обізнаності** викладачів і студентів про правила і цінності академічної доброчесності.
- Прибрати критерій «допустимий відсоток текстових збігів» із документів. Широко роз'яснювати колегам, чому він є хибним.
- Сприяти довірі й обмінові членів академічної спільноти чесною інформацією.
- Запровадити тренінги для викладачів і допоміжного персоналу.
- Змінити модель оцінювання результатів навчання на користь більшої питомої ваги письмових робіт у структурі оцінки за опанування навчальних дисциплін.

- Включити компетентності з академічної доброчесності до освітніх програм.
- Збільшити норми часу викладачів на роботу із письмовими завданнями студентів¹.
- Провести дослідження сприйняття цінностей академічної доброчесності викладачами і студентами університету. Широко обговорювати результати цього дослідження.
- Створити короткий онлайн-курс з академічної доброчесності, обов'язковий для викладачів і студентів.
- Розробити ширший діапазон менших санкцій за порушення доброчесності.
- Запозичувати досвід іноземних університетів-партнерів².

¹ Наказ МОН від 07.08.2002 р. № 450 планується скасувати.

² Джерело цієї рекомендації: South East European Project on Policies for Academic Integrity Final Report.

Пріоритети політики університетів

Консультаційна
підтримка
викладачів

Технічне
забезпечення
викладачів

Навчання студентів

Маленькі
санкції

Значні
санкції

Моделі роботи викладача зі студентським плагіатом

Ігнорування: нічого не робити (не хочу або не маю часу цим займатися; мій університет не підтримує боротьбу із плагіатом; плагіат – не головна проблема; головне – те, що студент знає, а не пише тощо...).

Каральна модель: плагіат – крадіжка і злочин; вживати санкції за виявлені випадки плагіату ↔ стаття 42 закону «Про освіту».

Елемент навчання: плагіат – не стільки навмисне порушення, скільки неминуча складова підготовки студентських робіт перед тим, як студенти навчаться належному академічному письму.

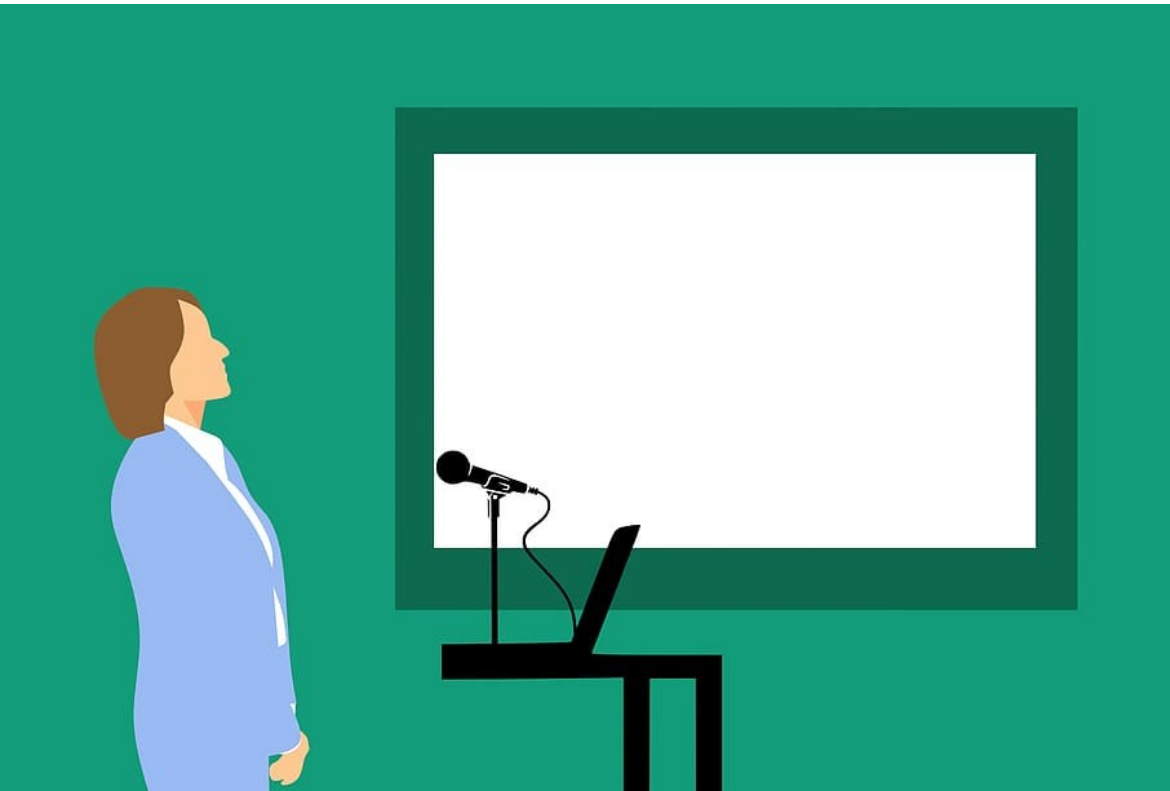

«Метою підвищення компетенції університетських викладачів не є спіймати якомога більше студентів на обмані. Метою є привести якомога більше студентів до вивчення того, що вони мають вивчити, і надати їм нагоду набути академічної доброчесності»

UiT: Plagiat Course
in deterring student plagiarism

Ресурси, необхідні викладачеві:

- студент вже прослухав курс з академічного письма
- у поточному курсі є аудиторний час (до 8 академічних годин) на цю тему
- доступ викладача до антиплагіатної програми:
  - антиплагіатна програма ≠ звіт цієї програми
  - антиплагіатна програма ≠ безкоштовні інтернет-сервіси
- опрацювання робіт студентів через LMS (Moodle...)
- навчання і технічна підтримка викладача
- урахування часу роботи зі студентськими завданнями у навчальному навантаженні

Навчати студентів академічному письму і запобіганню плагіату, фальсифікацій, фабрикацій можна:

- У дисципліні для першокурсників «Вступ до спеціальності».
- В окремій навчальній дисципліні «Основи академічного письма» (для бакалаврів; магістрів; аспірантів)
- У дисциплінах, які передбачають виконання завдань з академічного письма.
- Під час консультацій із написання кваліфікаційної дипломної роботи.
- На конференціях, семінарах, круглих столах, «літніх/зимових школах», гостьових лекціях... поза обов'язковою навчальною програмою.
- На конкурсах, неформальних заходах.
- У бібліотеці, ресурсному центрі.
- На вебінарах.
- Ваш варіант.

Чесні, прозорі вимоги до письмових робіт

- Рішення, які види письмових робіт студентів перевіряються на ознаки плагіату (перевірка кожного додаткового виду робіт потребує значних додаткових ресурсів).
- Передбачити достатній час на підготовку кваліфікаційних дипломних робіт:
  - 1 сторінка якісного основного тексту $\approx$ 5...10 годин роботи студента, передбачених навчальною програмою.
  - У кредитах ECTS: робота на 90 сторінок = 18...36 кредитів = 2...4 місяці навчального часу студента.
  - Альтернатива — суттєво знизити вимоги до обсягу кваліфікаційних робіт. Менший текст легше читати, перевіряти й редагувати. У ньому менше «води».

- Належно працювати із об'ємними письмовими роботами — важко, довго, «дорого». Тому скорочуйте максимальний обсяг робіт там, де це можливо (курсові, есе, огляди літератури, дипломні...).
- Розробіть і застосовуйте чіткі схеми оцінювання письмових робіт¹.

Скажіть «ні!»:

- Рефератам з теоретичних питань
- Написанню робіт від руки
- Обов'язковим конспектам у зошитах
- Обов'язковим тезам доповідей на конференціях, обов'язковим науковим роботам

¹ Див. інформаційний бюлетень «Академічна доброчесність», випуск № 9.

Компетентності, необхідні викладачеві

- Розуміти, що плагіат — це феномен із нечіткими межами, інтерпретація якого залежить від культурного контексту.
- Знати про основні причини студентського плагіату.
- Знати про уявлення студентів про плагіат і про освітні потреби студентів.
- Вміти планувати і проводити навчальні заходи, які ефективно допомагають студентам уникати плагіату.
- Знати, як складати завдання й екзаменаційні білети, щоб завдання не орієнтували студентів плагіатити.
- Вміти виявляти випадки плагіату в текстах студентів.

- Вміти надати компетентну оцінку про те, щодо яких випадків плагіату викладач може прийняти рішення самостійно, а про які треба доповісти відповідальній особі.
*
- Застосовувати таксономії Блума і SOHO при розробці завдань.
- Вправа: сформулюйте результати навчання (компетентності) Вашої дисципліни без слів з першого (і другого) щаблів таксономії Блума.
- Мати досвід рецензування і редагування текстів інших авторів.
- Вміти користуватися антиплагіатними програмами і коректно інтерпретувати результати їхньої роботи.
- Мотивація, підтримка колег і кафедри.

Читайте далі:

Інформаційний бюлетень
«Академічна доброчесність»

www.skeptic.in.ua/bulletin

www.saiup.org.ua

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Інформаційний бюлетень
Випуск № 6 • Лютий 2020 р.

«СТУДЕНТСЬКИЙ ПЛАГІАТ, ЧАСТИНА 2. ЩО РОБИТИ?»

Як допомогти студентам писати кращі роботи без плагіату? Як і будь-яка інша складна проблема, адекватна відповідь на це питання має передбачати низку заходів на різних рівнях управління.

ЩО МАЄ РОБИТИ УНІВЕРСИТЕТ?

Мотивація до роботи і навчання у ціннісно чесній академічній спільноті — ключова передумова розв'язання проблеми плагіату і недоброчесності загалом. На жаль, немає готового алгоритму, який гарантовано виведе таку мотивацію студентів, викладачів, адміністрації закладу на перше місце.

Розробити і затвердити кодекс академічної доброчесності^[1], утворити етичну комісію, виписати політику запобігання плагіатові — дії необхідні, але не самодостатні. Без інших заходів ця політика залишиться на папері.

Члени університетської спільноти (адміні-

Університетська політика запобігання плагіату має поширюватися не лише на випускні кваліфікаційні роботи студентів, але й на їхні поточні роботи з навчальних дисциплін.

Визначати у загальноуніверситетському положенні допустимі та недопустимі відсотки текстових запозичень у різних видах академічних текстів — некоректний і хибний підхід*.

Можливість навчитися основ коректного академічного письма має бути доступна студентам від початку їхнього навчання.

Тему доброчесності дуже важливо проговорювати, вона має, в прямому сенсі слова, **звучати вголос** у щоденному житті закладу. Ми живемо в світі «інформаційних бульбашок». Якщо колеги по Вашій кафедрі та Ваші одногрупники знають і говорять про просування доброчесних академічних цінностей та неприпустимість плагіату, то це не завжди означає, що викладачі сусідньої кафедри і студенти ін-

Дякую!

Ця презентація
вже доступна за посиланням:
www.skeptic.in.ua/webinar2

Політика університетів із запобігання студентському плагіату

ОНЛАЙН-ВЕБІНАР 22 КВІТНЯ 2020 Р.
ЄВГЕН НІКОЛАЄВ

1